

METODE ZA ODPRAVO DVOJNEGA OBDAVČEVANJA IN ODPRAVA DVOJNEGA OBDAVČEVANJA V ZDOH-1 IN ZDAVP-1

Pojasnilo DURS, št. 42105-15/2006, 20. 2. 2006, 42105-49/2006, 17. 8. 2006

1. Splošno o metodah za odpravo dvojnega obdavčevanja

Za odpravo oziroma zmanjšanje dvojnega obdavčevanja sta načelom predvideni dve metodi:

- metoda izvzetja (oprostitve),
- metoda odbitka (dobropisa, kredita)¹.

Temeljna razlika med metodama je, da metoda izvzetja deluje na ravni dohodka, metoda odbitka pa na ravni davka.

Obe metodi imata različne izpeljanke (podmetode). Najpogosteje se uporabljata metoda oprostitve s pridržkom progresije in metoda navadnega dobropisa. Podlago za uporabo posamezne metode je najti tako v nacionalnih davčnih predpisih kakor tudi v mednarodnih sporazumih o izogibanju dvojnega obdavčevanja (v nadaljevanju: mednarodna pogodba). Kadar je sklenjena mednarodna pogodba, njene določbe prevladajo nad predpisi posamezne države. Izogibanje dvojnemu obdavčevanju in metode, ki se pri tem uporabljajo, so praviloma določene v samostojnem členu mednarodne pogodbe; v vzorčnem sporazumu OECD je to 23. člen. Ta člen odpravlja dvojno obdavčitev glede na državo prejemnikovega sedeža, tako da jo zavezuje:

- k oprostitvi davka od dohodkov, ki so že bili obdavčeni v državi vira,
- k priznanju dobropisa za davke, ki so že bili plačani v državi vira.

Pri metodi izvzetja se dohodek ali premoženje, ki se po določbah mednarodne pogodbe lahko obdavči v državi vira, ne obdavči v državi rezidentstva. Obstajata dve metodi izvzetja: metoda polnega izvzetja in metoda izvzetja s progresijo. Pri metodi polnega izvzetja se dohodek ali premoženje zavezanca, ki se po mednarodni pogodbi lahko obdavči v državi vira, ne upošteva pri določanju davka od drugega dohodka ali premoženja davčnega zavezanca v državi rezidentstva, in to ne glede na to, ali država vira tudi dejansko obdavči ta dohodek ali ne.

Pri metodi izvzetja s progresijo pa se dohodek ali premoženje davčnega zavezanca, ki se po mednarodni pogodbi lahko obdavči v državi vira, ne obdavči v državi njegovega rezidentstva, vendar ima ta država pravico, takšen dohodek ali premoženje upoštevati pri določanju davka od drugega dohodka ali premoženja davčnega zavezanca (kot primer 104. člen Zakona o dohodnini – ZDoh-1; Uradni list RS, št. 70/05 – UPB2 in 115/05). Metoda oprostitve s pridržkom progresije ima pomen samo pri tistih davkih, za katere je stopnja določena progresivno, saj pri davkih z enotno stopnjo, ne glede na velikost davčne osnove, pridržek progresije nima pomena. V mednarodnih pogodbah je ta metoda pogostejša.

Po metodi odbitka država rezidentstva izračuna davek od zavezančevega skupnega dohodka ali premoženja, vključno z dohodkom ali premoženjem iz vira v drugi državi, ki se po mednarodni pogodbi lahko obdavči v tej drugi državi (vendar brez dohodka ali premoženja, ki se po mednarodni pogodbi lahko obdavči samo v tej državi vira). Tako izračunani davek se zmanjša za davek, plačan v drugi državi. Tudi metodi odbitka sta dve: tako imenovana metoda polnega odbitka in metoda navadnega odbitka.

Pri polnem odbitku država prejemnikovega sedeža odšteje celotni znesek davka, ki je bil plačan v drugi državi. Nasprotno pa pri navadnem odbitku država prejemnikovega sedeža odšteje le znesek davka, plačanega v državi vira, enak davku, ki bi ga sama odmerila od

dohodka, doseženega v drugi državi. Ta podmetoda se uporablja pogosteje od polnega odbitka.

2. Zgledi po posameznih metodah

Metoda polnega odbitka

X. Y. ima dohodek 100.000 enot, poleg tega pa še v tujini dohodek 10.000 enot, od katerega je bil plačan davek pri viru po stopnji 15 odstotkov, torej 1.500 enot. V državi rezidentstva ugotovi davčno osnovo 110.000 enot, od katerih je odmerjen davek po stopnji 25 odstotkov, to pa znaša 27.500 enot. Davčna obveznost se mu zmanjša za vso v tujini plačano akontacijo dohodnine (davek pri viru) in znaša 26.000 enot.

Dohodek	100.000
Dohodek v tujini	10.000
Davčna osnova	110.000
Davek 25 odstotkov	27.500
V tujini plačana akontacija	-1.500
Davčna obveznost	26.000

Metoda navadnega odbitka

X. Y. ima dohodek 100.000 enot, poleg tega pa še v tujini dohodek 10.000 enot, od katerega je bil plačan davek pri viru po stopnji 30 odstotkov, torej 3.000 enot. V državi rezidentstva ugotovi davčno osnovo 110.000 enot, od katerih je odmerjen davek po stopnji 25 odstotkov, to pa znaša 27.500 enot. Davčna obveznost se mu zmanjša za znesek davka, plačanega v tujini, vendar največ do zneska, kakor bi bil plačan v Sloveniji ($10.000 \times 25 \% = 2.500$ enot), in ne za ves znesek v tujini plačanega davka.

Dohodek	100.000
Dohodek v tujini	10.000
Davčna osnova	110.000
Davek 25 odstotkov	27.500
V tujini plačana akontacija (dobropis)	-2.500
Davčna obveznost	25.000

Metoda oprostitve

X. Y. ima dohodek 100.000 enot, poleg tega pa še v tujini dohodek 10.000 enot, od katerega je bil plačan davek pri viru po stopnji 15 odstotkov, torej 1.500 enot. V državi rezidentstva ugotovi davčno osnovo 100.000 enot, od katerih je odmerjen davek po stopnji 25 odstotkov, to pa je 25.000 enot. Dohodka, ki je bil že obdavčen z davkom pri viru, ne všteva v davčno osnovo.

Dohodek	100.000
Dohodek v tujini	
Davčna osnova	100.000
Davek 25 odstotkov	25.000
Davčna obveznost	25.000

Oprostitev s pridržkom progresije

X. Y. ima v tujini dohodek 50.000 enot, od katerega je plačan davek pri viru po stopnji 10 odstotkov. V državi rezidentstva ima še 100.000 enot dohodka, od katerega je plačal davek po stopnji 20 odstotkov, to znaša 20.000 enot. Lestvica za obdavčitev je progresivna in zanaša za davčno osnovo 100.000 enot 20 odstotkov, za davčno osnovo 150.000 enot pa že 30 odstotkov.

X. Y. je v državi rezidentstva ugotovil davčno osnovo 100.000 enot, od katere bi načeloma obračunal dohodnino po stopnji 20 odstotkov. Ker pa je predvidena metoda oprostitve s progresijo, bo dohodnino obračunal, kakor bi veljala za ves njegov svetovni dohodek, to je 30 odstotkov. Obveznost za davek torej ne znaša 20.000 enot, ampak 30.000 enot, saj metoda oprostitve s progresijo vpliva na velikost davčne obveznosti.

Dohodek v državi rezidentstva	100.000
Dohodek v tujini	50.000
Davčna osnova za določitev davčne stopnje	150.000 (davčna stopnja 30 odstotkov)
Davčna osnova, obdavčljiva v državi rezidentstva	100.000
Davčna stopnja	30 odstotkov
Davčna obveznost	30.000

3. Odprava dvojnega obdavčevanja v ZDoh-1 in ZDavP-1

3.1 Odprava dvojnega obdavčevanja dohodkov rezidenta iz virov zunaj Slovenije

Dosledna uporaba načela obdavčitve rezidentov po svetovnem dohodku in nerezidentov po viru dohodka vodi v dvojno obdavčitev dohodkov fizičnih oseb. Iz navedenega razloga je v ZDoh-1 vključena posebna metoda odprave dvojne obdavčitve dohodkov, od katerih je rezident plačal davek v drugi državi. ZDoh-1 v 127. členu kot enostranski ukrep predvideva uporabo metode navadnega odbitka, njeno izvajanje pa je določeno v 256. členu Zakona o davčnem postopku – ZDavP-1 (Uradni list RS, št. 25/05 – UPB1, 96/05 – ZRTVS-1, 100/05 – odl. US in 109/05). Rezident tako lahko od odmerjene dohodnine odšteje znesek ustreznega dela dohodnine, plačanega od dohodkov iz virov zunaj Slovenije (tujih dohodkov), všteti v njegovo osnovo za dohodnino. Za tuje dohodke veljajo vsi dohodki, ki se ne morejo imeti za dohodek z virom v Sloveniji.

Odbitek dohodnine od tujih dohodkov po prvem odstavku 127. člena ZDoh-1 (omejitev odbitka dohodnine) ne sme preseči nižjega od naslednjih dveh zneskov:

1. zneska dohodnine od tujih dohodkov, ki je bil dokončen in dejansko plačan, ali
2. zneska dohodnine, ki bi ga bilo treba plačati po ZDoh-1 od tujih dohodkov, če odbitek ne bi bil možen.

Če ima Slovenija sklenjeno mednarodno pogodbo o izogibanju dvojnega obdavčevanja dohodka z drugo državo, velja za dokončni tuji davek na dohodke iz te države znesek tujega davka po stopnji, določeni v mednarodni pogodbi. Če je dejansko plačana dohodnina večja od zneska, ki bi se moral plačati po nacionalni zakonodaji, se razlika ne more uveljavljati kot odbitek v naslednjih ali preteklih davčnih obdobjih.

Zavezanec, ki uveljavlja odbitek dohodnine po 127. členu ZDoh-1, mora pristojnemu davčnemu organu predložiti ustrezna dokazila glede davčne obveznosti zunaj Slovenije, zlasti pa znesek dohodnine, plačane od tujih dohodkov, osnovo za plačilo dohodnine in dokazilo, da je bil znesek dohodnine dokončen in dejansko plačan.

Način predložitve dokazil in njihova ustreznost sta določena v 256. členu ZDavP-1: kot ustrezna dokazila veljajo listine, ki jih izda davčni organ tuje države, ali drugi dokumenti, ki nedvoumno dokazujejo obstoj davčne obveznosti ali plačilo davka izven Slovenije.

Če davčni zavezanec do roka za vložitev napovedi za odmero dohodnine še ne razpolaga z ustreznimi dokazili, jih lahko predloži pozneje. Če jih ne predloži do roka za izdajo odločbe o odmeri dohodnine, izda davčni organ začasno odločbo. Davčni organ začasno odločbo razveljavi in nadomesti z novo v 15 dneh po predložitvi dokazil. Če davčni zavezanec ne predloži dokazil po 5 letih od leta, za katero je uveljavljal odbitek davka, plačanega v tujini, velja, da je začasna odločba glavna.

Če se zaradi sprememb, zlasti vračil tujega davka, spremeni odbitek, mora zavezanec v obdobju, ko je sprememba nastala, povečati davčno osnovo, in to za znesek, ki je enak razliki med priznanim odbitkom in odbitkom, ki bi bil možen, če bi se sprememba upoštevala.

Če je znesek dohodnine pred zmanjšanjem za odbitke nižji od njih, znesek odbitkov ne more preseči zneska dohodnine. Odbitki, ki presegajo dohodnino, se ne morejo uveljavljati kot odbitki v prihodnjih ali preteklih davčnih letih.

V 132. členu ZDoh-1 je določen tako imenovani polni odbitek. Rezident lahko ne glede na določbe ZDoh-1, ki omejujejo velikost odbitka, od dohodnine odšteje znesek ustreznega (dejanskega) dela dohodnine, ki ga je plačal v državi vira. Kadar znesek plačane dohodnine v drugi državi članici presega dohodnino, odmerjeno po ZDoh-1, se razlika rezidentu povrne. Navedeno (priznanje polnega odbitka dohodnine, plačane v tujini, rezidentu) velja za dohodnino, obračunano od dohodka od prihrankov, ki ga določa Direktiva Sveta 2003/48/ES z dne 3. junija 2003 o obdavčevanju dohodka od prihrankov v obliki plačil obresti (UL L, št. 157, z dne 26. 6. 2003, str. 38) in je obdavčen v drugi državi članici EU po 1. juliju 2005. Ta Direktiva Sveta je v slovenski pravni red prenesena v 10. podpoglavje petega dela ZDavP-1 (od 325. do 333. člena), ki določa izmenjavo podatkov o dohodku v obliki plačil obresti. V nadaljevanju navajamo države, za katere velja priznanje polnega odbitka: Belgija, Luksemburg, Avstrija, Švica, Andora, Lihtenštajn, San Marino, Monako, Guernsey, Jersey, Nizozemski Antili, Otok Man, Britanski Deviški otoki, Montserrat, Otoki Turks in Caicos, Kajmanski otoki.

V ZDoh-1 metoda oprostitve ni vključena, vendar pa jo je najti v številnih mednarodnih pogodbah, ki jih je sklenila Slovenija. ZDavP-1 le v 257. členu določa: če je z mednarodno pogodbo določena oprostitve za dohodke rezidenta, davčni zavezanec oprostitve uveljavlja v napovedi za odmero dohodnine. V ZDoh-1 je uvedena le oprostitve s pridržkom progresije, in to v 104. členu, ki določa: dohodek rezidenta, od katerega se v skladu z določbami mednarodne pogodbe v Sloveniji ne plačuje dohodnina, se upošteva pri izračunu višine dohodnine od preostalega obdavčljivega dohodka takšnega rezidenta, če je tako določeno z mednarodno pogodbo. Tudi v 258. členu ZDavP-1 je predvidena navedena metoda oprostitve s progresijo v zvezi z upoštevanjem dohodkov, od katerih se ne plačuje akontacija dohodnine.

3.2 Primera izračunov dohodnine od dohodkov, prejetih iz tujine, v skladu s 128. členom ZDoh-1, v letu 2005

PRIMER 1

PODATKI za letno odmero dohodnine	
a) Plača	
Bruto dohodek	5.000.000
Prispevki za socialno varnost (12 x tč. 2)	1.105.000
Akontacija dohodnine (12 x tč. 6)	917.622
b) Dividenda iz tujine (npr. od avstrijske družbe)	
Dohodek	1.000.000
Plačani davek v tujini (po KIDO 15 %)	150.000
c) Obresti v tujini (npr. pri banki v VB)	
Dohodek	1.000.000
Plačani davek v tujini (po KIDO 10 %)	100.000

Akontacija dohodnine za plačo za mesečno obdobje	
1. Dohodek	416.667
2. Prispevki za socialno varnost	92.083
3. Splošna olajšava	47.033
4. Davčna osnova (4 = 1 - 2 - 3)	277.550
5. Stopnja dohodnine	33 %
6. Akontacija dohodnine	76.469

IZRAČUN DOHODNINE NA LETNI RAVNI	
1. Bruto svetovni dohodek (1 = a + b + c)	7.000.000
2. Plača, zmanjšana za obvezne prispevke za socialno varnost	3.895.000 (5.000.000 - 1.105.000)
3. Dividenda iz tujine; 80. čl. in četrti odst. 102. čl. ZDoh-1	650.000 (1.000.000 - 35 % od 1.000.000)
4. Obresti v tujini; tretji odst. 102. čl. in 141. čl. ZDoh-1	70.000 (1.000.000 - 300.000 * 10 %)
5. Davčna osnova 1 od svetovnega dohodka (2 + 3 + 4)	4.615.000

6. Splošna olajšava	564.400
7. Olajšava za različne namene (2 % od davčne osnove 1)	92.300
8. Neto letna davčna osnova (5 – 6 – 7)	3.958.300
9. Mejna stopnja dohodnine	38 %
10. Dohodnina na letni ravni od svetovnega dohodka	1.156.154 (izračun dohodnine po stopnjah dohodnine za leto 2005)
11. Določitev priznanega zneska odbitka dohodnine v skladu s 128. čl. ZDoh-1	
11.a Davčna osnova 1 od tujih dohodkov (bruto dohodek – prispevki – znižanja osnove) (3 + 4)	720.000 (650.000 dividenda iz tujine + 70.000 obresti v tujini)
11.b Delež davčne osnove 1 od tujih virov v davčni osnovi 1 od svetovnega dohodka (11.a/5)	15,67 % (720.000/4.615.000)
11.c V tujini plačani davek	250.000 (150.000 od dividende + 100.000 od obresti)
11.d Delež dohodnine v Sloveniji, ki odpade na tuji dohodek (11.b x 10)	180.360 (15,67 % * 1.156.154)
11.e Priznani znesek odbitka dohodnine za v tujini plačani davek	180.360 (razlika nad 180.360 do 250.000 se ne prizna)
12. Poračun dohodnine na letni ravni	58.172 doplačilo (1.156.154 – akontacija dohodnine v RS: 917.622 – priznani znesek odbitka dohodnine: 180.360)

PRIMER 2

PODATKI za letno odmero dohodnine	
a) Plača	
Bruto dohodek	5.000.000
Prispevki za socialno varnost (12 x tč. 2)	1.105.000
Akontacija dohodnine (12 x tč. 6)	917.622
b) Dividenda iz tujine (npr. od avstrijske družbe)	
Dohodek	1.000.000
Plačani davek v tujini (po KIDO 15 %)	150.000
c) Obresti v tujini (npr. pri banki v VB)	
Dohodek	1.000.000
Plačani davek v tujini (po KIDO 10 %)	100.000
d) Kapitalski dobiček iz nepremičnin (npr.	

dosežen v Španiji)	
Dobiček	50.000
Plačani davek v tujini	20.000
e) Kapitalski dobiček iz vrednostnih papirjev in deležev (deloma dosežen v tujini)	
Dobiček	14.000
Plačani davek v tujini	7.000

Akontacija dohodnine za plačo za mesečno obdobje	
1. Dohodek	416.667
2. Prispevki za socialno varnost	92.083
3. Splošna olajšava	47.033
4. Davčna osnova ($4 = 1 - 2 - 3$)	277.550
5. Stopnja dohodnine	33 %
6. Akontacija dohodnine	76.469

IZRAČUN DOHODNINE NA LETNI RAVNI	
1. Bruto svetovni dohodek ($1 = a + b + c + d + e$)	7.064.000
2. Plača, zmanjšana za obvezne prispevke za socialno varnost	3.895.000 ($5.000.000 - 1.105.000$)
3. Dividenda iz tujine; četrti odst. 102. čl. ZDoh-1	650.000 ($1.000.000 - 35 \% \text{ od } 1.000.000$)
4. Obresti v tujini; tretji odst. 102. čl. in 141. čl. ZDoh-1	70.000 ($1.000.000 - 300.000 * 10 \%$)
5. Kapitalski dobiček iz nepremičnin in iz VP ($d + e$)	64.000 ($50.000 + 14.000$)
6. Davčna osnova 1 od svetovnega dohodka ($2 + 3 + 4 + 5$)	4.679.000
7. Splošna olajšava	564.400
8. Olajšava za različne namene (2 % od davčne osnove 1)	93.580
9. Neto letna davčna osnova ($6 - 7 - 8$)	4.021.020
10. Mejna stopnja dohodnine	38 %
11. Dohodnina na letni ravni od svetovnega dohodka	1.179.987 (izračun dohodnine po stopnjah dohodnine za leto 2005)

12. Določitev priznanega zneska odbitka dohodnine v skladu s 128. čl. ZDoh-1	
12.a Davčna osnova 1 od tujih dohodkov (bruto dohodek – prispevki – znižanja osnove; brez kap. dob. iz VP) (3 + 4 + deloma 5)	770.000 (650.000 dividenda iz tujine + 70.000 obresti v tujini + 50.000 kap. dob. iz nepremičnin)
12.b Delež davčne osnove 1 od tujih virov v davčni osnovi 1 od svetovnega dohodka (12.a/6)	16,46 % (770.000/4.679.000)
12.c V tujini plačani davek	270.000 (150.000 od dividende + 100.000 od obresti + 20.000 od kap. dob. iz nepremičnin)
12.d Delež dohodnine v Sloveniji, ki odpade na tuji dohodek (x) (12.b x 11)	194.185 (16,46 % * 1.179.987)
12.e Priznani mejni znesek odbitka v tujini (x + plačani davek v tujini od kap. dob. iz VP)	201.185 (194.185 + 7.000 plačani davek v tujini od kap. dob. iz VP, ki se prizna v celoti)
12.f Priznani znesek odbitka dohodnine za v tujini plačani davek	201.185 (razlika nad 201.185 do 270.000 se ne prizna)
13. Poračun dohodnine na letni ravni	61.180 doplačilo (1.179.987 – akontacija dohodnine v RS: 917.622 – priznani znesek odbitka dohodnine: 201.185)

3.3 Izračun dohodnine po metodi oprostitve s progresijo

Posredujemo primer izračuna dohodnine za leto 2005 rezidentu Slovenije, ki je dohodke iz tujine med drugim dosegel tudi v državi, s katero ima Slovenija po mednarodni pogodbi o izogibanju dvojnega obdavčevanja kot metodo izogibanja dvojnega obdavčevanja v Sloveniji dogovorjeno metodo oprostitve s progresijo (Italija):

	Podatki za letno odmero dohodnine	
a.)	Plača, dosežena z delom v Sloveniji	
	Bruto dohodek v Sloveniji	5.000.000
	Prispevki za socialno varnost	1.105.000
	Akontacija dohodnine v Sloveniji	917.622
b.)	Plača, dosežena z delom v Italiji	
b.1	Bruto dohodek v Italiji	6.000.000
b.2	Prispevki za socialno varnost v Italiji	1.200.000

b.3	Akontacija dohodnine v Italiji	900.000
c.)	Dividende iz Avstrije	
	Dohodek	1.000.000
	Plačani davek v tujini (po KIDO 15 %)	150.000
d.)	Obresti iz tujine (pri banki v Švici)	
	Dohodek	1.000.000
	Plačani davek v tujini (po sporazumu med EU in Švico 15 %)	150.000
	IZRAČUN DOHODNINE NA LETNI RAVNI	
1.	Bruto svetovni dohodek (1 = a + c + d); dohodek iz Italije ni vključen, ker je dogovorjena metoda oprostitve s progresijo)	7.000.000
2.	Plača v RS, zmanjšana za obvezne prispevke v RS	3.895.000
3.	Dividende iz tujine	650.000
4.	Obresti iz Švice (v skladu z 1.b točko tretjega odstavka 102. člena ZDoh-1)	100.000
5.	Davčna osnova 1 od svetovnega dohodka	4.645.000
6.	Splošna olajšava	564.400
7.	Olajšava za različne namene (2 % od davčne osnove 1)	92.900
8.	Neto letna davčna osnova (5 – 6 – 7)	3.987.700
	IZRAČUN MEJNE STOPNJE DOHODNINE PO METODI OPROSTITVE S PROGRESIJO	
1.	Bruto dohodek v Italiji, zmanjšán za prispevke za socialno varnost v Italiji + neto letna davčna osnova (b1 – b2 + 8)	8.787.700
2.	Dohodnina v RS (izračun	3.137.234

	po stopnjah dohodnine za leto 2005)	
3.	Izračun povprečne stopnje (2/1)	35,70 %
	IZRAČUN DOHODNINE 3.987.700 x 35,70 % (8 x 3)	1.423.609
	Določitev priznanega zneska odbitka dohodnine v skladu s 128. čl. ZDoh-1	
1.	Davčna osnova od tujih dohodkov iz naslova dividend	650.000
2.	Delež davčne osnove od tujih virov v davčni osnovi 1 od svetovnega dohodka	$650.000 / 4.645.000 = 13,99 \%$
3.	Delež dohodnine v RS, ki odpade na tuji davek	$13,99 \% \times 1.423.609 = 199.162$
4.	Priznani znesek odbitka dohodnine za v tujini plačani davek od dividend (prizna se toliko, kolikor je bilo dejansko plačano, ne glede na izračun 199.162)	150.000
	PORAČUN DOHODNINE NA LETNI RAVNI	1.423.609 – 917.622 – 150.000 – 150.000 (obresti iz Švice; polni odbitek po 132. členu ZDoh-1) Doplačilo v višini 205.987

¹ Povzeto po »Konvenciji o izogibanju dvojnega obdavčevanja dohodka in premoženja z obrazložitvijo« – E. Ključanin, M. Zemljič, »Obdavčitev nerezidentov in odprava dvojne obdavčitve rezidentov« – B. Prislan – IKS 8/04.